

Fördjupad information om masterutbildningen i statsvetenskap vid Stockholms universitet

2011-01-04

Masterutbildningen i statsvetenskap vid Stockholms universitet är den största statsvetenskapliga masterutbildningen i landet och inkluderar idag 41 kurser med statsvetenskaplig inriktning. Samtliga kurser ligger på avancerad nivå.

Utbildningen omfattar två program, Masterprogram i statsvetenskap och Internationellt masterprogram i statsvetenskap (*International master's program in political science*), med ca 100 studenter i varje årskull. Institutionens målsättning är att utbildningen på avancerad nivå ska präglas av kurser som speglar det statsvetenskapliga ämnets bredd avseende såväl empiriska områden, analytiska perspektiv och metodologiska ansatser. Samtidigt är ambitionen att kurserna ska ge fördjupade insikter i statsvetenskaplig forskning samt hålla god pedagogisk kvalitet. Vi arbetar för att uppfylla dessa målsättningar genom att knyta utbildningen nära den forskning som utförs vid institutionen.

Målsättningen att förena bredd och djup har lett till att institutionen utvecklat det svenska masterprogrammet utifrån en modell där gemensamma och obligatoriska kurser som behandlar metodologiska och analytiska frågor bildar ett paraply under vilket åtta olika inriktningar samlas. Inriktningarna är utvecklade utifrån de forskningsfält där institutionen är stark: Europeisk politik, Internationella relationer, Offentlig politik och organisation, Politik och ekonomi, Politik och kön, Politik och utveckling, Politisk teori, samt Svensk och jämförande politik. Var och en av dessa inriktningar erbjuder fyra specifika temakurser och examensarbetet skrivs inom ramen för en inriktning.

Masterutbildningen är både yrkes- och forskningsförberedande. De yrkesförberedande inslagen består främst i en möjlighet att göra praktik hos myndigheter, företag eller organisationer under den tredje terminen på programmet. De forskningsförberedande inslagen består främst i möjligheten att läsa ett flertal metodkurser samt i författandet av en masteruppsats termin fyra. Ambitionen för hela programmet är att ge studenterna analytiska och kunskapsmässiga redskap som kan användas i både forskning och yrkesliv.

Sin storlek till trots är masterutbildningen en väl fungerande utbildningsorganisation. Det är, tror vi, bland annat beroende av att institutionen var tidigt ute med att etablera sitt första masterprogram (2007). Att det redan fanns fungerande organisations- och arbetsformer underlättade sedan satsningen av det engelskspråkiga internationella masterprogrammet 2009.

De tema- och metodkurser som ges inom programmet lockar också många studenter utifrån. Det är framför allt studenter som läser på andra masterprogram inom samhällsvetenskapliga fakulteten, men även en del doktorander och personer som redan arbetar och vill vidareutbilda sig inom ett specifikt område. Sammanlagt var 144 fristående studenter registrerade på masterprogrammets olika kurser under läsåret 09/10.

Lärarkvalitet

Masterutbildningen präglas av en nära relation mellan forskning och utbildning. Eftersom institutionens starka forskningsområden legat till grund för inriktningarna på masterprogrammet kan lärarnas specifika forskningsanknytningar användas i det omfattande utbudet av temakurser. I utformningen av utbildningens upplägg har vi strävat efter att ta till vara den forskningskompetens som finns vid institutionen i undervisningen på de inriktningsspecifika temakurserna, samt i handledningen av mastersuppsatsen termin fyra. Denna forskningsanknytning borgar för goda ämneskunskaper bland lärarna liksom för ett engagemang i undervisningen. I vår senaste programutvärdering 2010 får lärarna på masterutbildningen i genomsnitt goda eller mycket goda omdömen av studenterna.

Samtliga kursansvariga lärare inom masterutbildningen är disputerade och institutionens nio professorer gör merparten av sin undervisning på denna nivå (som handledare och i undervisningen). Utifrån institutionens idé om vikten av fördjupning och forskningsanknuten undervisning deltar även doktorander som utvecklat en specialkompetens avseende en viss metod eller teori på några av masterkurserna. Detta bidrar till att tillföra undervisningen ytterligare specialkompetens.

Ledning och administration

Masterutbildningen leds av en studierektor, för närvarande Jouni Reinikainen, fil dr i statsvetenskap. I det löpande arbetet med masterutbildningen har studierektor för masterutbildningen stöd av den administrativa personalen, framför allt av Maria Appelgren, som ansvarar för registrering, betygsrapportering, information och antagningshandläggning på programmen.

Undervisnings- och examinationsformer

De båda masterprogrammen (det svenskspråkiga och det internationella) är utformade i form av ett antal obligatoriska kurser, som ska stå för den gemensamma statsvetenskapliga kärnan och ett antal temakurser som fördjupar kunskaperna inom ett specifikt statsvetenskapligt forskningsfält. 16 av de totalt 27 temakurserna på masterutbildningen ges för närvarande på engelska. Inom det svenskspråkiga masterprogrammet har studenterna redan vid ansökningstillfället valt inriktning och läser temakurser specifika för just den inriktning som valts, medan studenter inom det internationella programmet väljer kurser i början av varje termin utifrån det utbud av kurser som ges på engelska (7-10 kurser/termin).

Gemensamt för de båda programmen är att utbildningen den första terminen inleds med en gemensam obligatorisk kurs (15 hp), *Samhällsvetenskapliga analysinriktningar och studier av makt*. Därefter läses två temakurser (om 7,5 hp). Den första kursen termin två är också obligatorisk, *Institutioner och governance* (7,5 hp). Den följs av en metodkurs, en temakurs samt ytterligare en metodkurs (om 7,5 hp var). Den tredje terminen är öppen för praktik (15-30 hp), utlandsstudier eller så läses ytterligare en metodkurs och tre valbara temakurser på avancerad nivå (vid institutionen, inom samhällsvetenskapliga fakulteten, eller vid andra universitet). Avslutningsvis ägnas termin fyra åt arbete med examensarbetet (30 hp), där den fördjupade kunskapen som förvärvats under programmet, såväl innehållsligt som metodologiskt ska förenas i en uppsats.

På den avancerade nivån ser undervisnings- och examinationsformer lite olika ut beroende av inriktning och kurs. På de gemensamma obligatoriska kurserna där studentantalet är större varvas föreläsningar med seminarier. På metodkurser och inriktningsspecifika temakurser bedrivs undervisningen i mindre grupper om 15-25 studenter. Denna seminariebaserade undervisning ger utrymme för lärarna att använda sig av olika pedagogiska grepp liksom för studenterna att öva sig i att diskutera på ett vetenskapligt sätt. Muntliga presentationer, gruppuppgifter och diskussioner om hur olika samhällsliga fenomen kan tolkas ur ett eller flera teoretiska perspektiv är exempel på inslag i undervisningen.

Undervisningen på de obligatoriska kurserna genomförs av lärare som samarbetar i lärarlag. Exempelvis är det fem lärare som tillsammans undervisar på den introducerande kursen *Samhällsvetenskapliga analysinriktningar och studier av makt*. På temakurserna planeras undervisningen i sin helhet – med val av temakurser, examinationsformer etc – vanligen av de lärare som undervisar inom en viss inriktning. Ofta genomförs också undervisningen i lärarlag om två-tre personer. Inom ett par av inriktningarna har olika temakurser också koordinerats så att olika sätt att läsa och analysera texter bedrivs inom

olika temakurser. På så sätt får studenterna ingångar till olika sätt att använda kurslitteraturen för såväl tolkningar, som analyser och tillämpningar. Erfarenheterna av detta är att det stimulerar diskussionen bland studenterna.

Institutionen uppfattar systemet med lärarlag som fruktbart för kvaliteten på utbildningen. Det uppmuntrar till en kontinuerlig dialog mellan lärarna för att utveckla kurserna såväl innehållsligt som pedagogiskt och tar till vara flera lärares kunskaper från forskning. Samtidigt innebär lärarlagen också att temakurserna blir mindre sårbara om någon lärare t ex vistas utomlands en period för forskning.

Examinationsformerna varierar mellan de olika kurserna. Detta val styrs av flera faktorer, den kanske viktigaste är pedagogiska överväganden, då både erfarenhet och forskningsresultat visar att examinationsformen styr inläringen. Den vanligaste formen är individuella inlämningsuppgifter – kursuppsatser (*papers*) – som syftar till att ge tillfälle till att tillämpa teori och metod, kritiskt reflektera över och diskutera kursens litteratur och innehåll samt att öka färdigheten att formulera en statsvetenskaplig problemställning. En viktig del i denna examinationsform är den återkoppling studenterna får på sina uppgifter. Institutionen har här en hög ambitionsnivå och kommunikationen med studenterna (återkopplingen) görs möjlig genom att seminariegrupperna vanligen är förhållandevis små på temakurserna och att det är flera lärare som tillsammans ansvarar för examinationen på de obligatoriska kurserna. Kursuppsatsen kombineras vanligen med olika former av förlöpande examination t ex muntliga/skriftliga gruppuppgifter, författande av kortare PM, eller fördjupade muntliga presentationer av valda delar av kurslitteraturen.

Utöver detta testas mer okonventionella grepp på några av inriktningarna. På delkursen *Kampen för frigörelse*, inom inriktningen Politik och kön, analyserar exempelvis studenterna relationen mellan teori och politisk strategi i olika kvinnopolitiska manifest från olika epoker. Här får studenterna öva sig både i att formulera sig muntligt i en examinationsdel, samt i att skriva texter i en annan genre än den vetenskapliga, då de ska skriva ett eget politiskt manifest. Denna uppgift betygssätts inte. Den betygssatta uppgiften handlar istället om att på ett vetenskapligt sätt analysera det egna, eller något befintligt kvinnopolitiskt manifest.

Examensarbeten

Examensarbetet på den avancerade nivån utgörs av ett individuellt självständigt arbete, en masteruppsats om 30hp. Varje student tilldelas en egen handledare utifrån ämnesval. Att handledningen är kvalificerad i fråga om vetenskaplig kompetens är naturligtvis betydelsefullt för om uppsatsarbetet verkligen leder till fördjupade kunskaper, men vi vet också av erfarenhet att kvantitet i form av tillräcklig tid för handledning är en viktig förutsättning. Idag ger vi ersättning för handledning på avancerad nivå om 16 timmar per student. Parallellt med den individuella handledningen har också varje inriktning uppsattsseminarier där uppsatser behandlas och handledningen kan ske kollektivt.

Till omfång rekommenderas en mastersuppsats innehålla 15000-20000 ord (vilket innebär att uppsatsen är mellan 45-50 sidor lång). Målet är att studenterna i denna uppsats ska öva sin förmåga att på ett självständigt sätt genomföra en vetenskaplig undersökning med alla dess beståndsdelar, som exempelvis identifikation av problem, syfte- och frågeformulering, att redogöra för metod och materialval, samt kritiskt värdera den egna undersökningen. Den färdiga uppsatsen examineras vid ett seminarium om en timme, där uppsatsen granskas och kommenteras av en opponent som också är student på avancerad nivå. Ventileringen av uppsatsen ger studenterna möjlighet att öva förmågan att presentera och försvara den egna undersökningen, samt att som opponent fördjupa kunskaperna i att kritiskt granska andras arbeten och att framföra denna kritik. Vid seminariet närvarar

också, förutom andra studenter, examinator (en disputerad lärare/forskare aktiv i masterutbildningen), handledaren och en ordförande (inriktningsansvarig).

Förväntade studieresultat

Statsvetenskapliga institutionen har formulerat tydliga mål för masterutbildningen. I korthet fäster institutionen vikt vid att studenterna erhåller fördjupade kunskaper inom ämnesområdet statsvetenskap, vilket inkluderar kunskaper om ämnesområdets vetenskapliga grund, kunskap om tillämpbara metoder, samt orientering om aktuella forskningsfrågor. Studenterna förväntas – efter avslutat program – ha förmågan att använda samhällsvetenskapliga metoder och tekniker, vilket inkluderar förmåga att söka, samla, värdera och kritiskt tolka relevant information i en problemställning samt att kritiskt diskutera denna problemställning. Vidare förväntas studenterna ha förmågan att genomföra och presentera ett självständigt vetenskapligt arbete. De ska kunna värdera statsvetenskapliga forskningsresultat och relatera samhällsutveckling, politiska händelser och kunskap till samhällsvetenskapliga teorier. Det senare inkluderar förmågan att applicera samhällsvetenskaplig teori i empirisk analys samt en förmåga att reflektera över kunskapens funktion i samhället och i forskningen.

Tittar vi närmare på dessa specifika mål för masterutbildningen i statsvetenskap, präglas de av den diskussion som förts på institutionen på senare år om vikten av en mer sammansatt förståelse av teori och empiri. Många av kurserna, liksom lärarnas pedagogiska insatser, handlar om att tillämpa teorier på konkreta politiska problem och frågeställningar. Som ett led i detta har metodundervisningen på avancerad nivå stärkts betydligt i jämförelse med tidigare magisterutbildning (före 2007). Idag läser varje student två eller tre metodkurser under utbildningen. Vid den första kursen kan studenterna välja mellan fem olika metodkurser – jämförande metod och fallstudier, kvantitativ metod, idéanalys och idékritik, diskursanalys och interaktiva metoder – utifrån den metodfördjupning som passar bäst i relation till det självständiga arbetet. Vid den andra står valet mellan två kurser, *Forskningsdesign* och *Utvärdering i praktiken*, där den första är mer forskningsförberedande och den andra mer arbetsmarknadsorienterad. Utöver detta har studenterna möjlighet att läsa ytterligare en metodkurs termin tre – *Applied research design* – där syftet är att utforma metoden för den egna undersökningen i masteruppsatsen samt att relatera metoden till syfte, teori och material.

Två typer av feedback kan säga något om måluppfyllelsen på utbildningen. För det första är examinationerna – och särskilt det självständiga arbetet – en form av kvalitetskontroll i relation till det förväntade studieresultatet. För det andra utgör vår programutvärdering ett viktigt instrument för återkoppling, framför allt genom de explicita frågor om ”måluppfyllelse” som studenterna besvarar där. Generellt sett förefaller måluppfyllelsen vara mycket god utifrån ett studentperspektiv. I programutvärderingen 2010 instämde mellan 80-96 procent av studenterna att måluppfyllelsen (formulerad i sex konkreta påståenden) var ganska bra eller mycket bra.

Infrastruktur för undervisningen

Statsvetenskapliga institutionen driver i huvudsak masterutbildningen i egen regi (med vissa samarbetsinslag), vilket har flera fördelar. Studenter upplever en känsla av närhet och tillhörighet, samordningen mellan innehållet i olika inriktningar och kurser underlättas och på det hela taget menar vi att utvecklingspotentialen för programmet gynnas. Samhörigheten och närheten till lärare gynnas också av att institutionen har två egna undervisningslokaler som rymmer mellan 20-30 personer vardera (F702 och F479). Dessa lokaler ligger i anslutning till lärarnas arbetsplatser och de rymmer även institutionens eget

bibliotek av tidskrifter och böcker. De obligatoriska kursernas föreläsningar ges i universitetets föreläsningssalar.

Institutionen använder Mondo i sin kommunikation med studenterna. De enskilda kurserna kan därigenom enkelt nå studenterna med information om inlämningsuppgifter mm. Dessutom används Mondo för studenternas kursval, vilket underlättar både administrationen och planeringen av en utbildning som delvis organiseras på basis av studenternas egna val.

Praktik och arbetsmarknad

Inom ramen för masterutbildningen finns möjlighet till yrkesförberedande praktik under termin tre på programmet. På inriktningen Offentlig politik och organisation – den inriktning som tydligast är arbetsmarknadsrelaterad – är 22,5 hp praktik obligatorisk termin tre på programmet. Överenskommelser har då ingåtts med ett antal arbetsgivare om att de ska ta emot studenter från vår institution. Studenter inom övriga inriktningar söker sin praktikplats själva. Här finns det önskemål från studenterna om att institutionen ska ta större ansvar för att tillhandahålla praktikplatser – även om de flesta studenterna i regel lyckas hitta kvalificerade platser, och att cirka 75 procent av studenterna utnyttjar möjligheten till praktik inom utbildningen.

Praktikinslaget är en viktig del i utbildningen och institutionen tillhandhåller en infrastruktur för att bistå studenterna med att hitta en praktikplats. Bland annat lägger vi ut praktikannonser från olika arbetsgivare på vår hemsida och vi har ett organiserat samarbete med bland annat UD och IDEA, som varje år tar emot en student från masterprogrammet. Varje vårtermin ges också praktikinformation där en person från karriärcenter vid Stockholms universitet ger tips på Internet-sajter som innehåller praktikannonser samt på hur man gör för att framgångsrikt kontakta en arbetsgivare. Med den hjälp vi tillhandahåller tränas studenterna att själva skriva CV, att kontakta arbetsgivare och formulera sin egen ansökan om praktikplats. Detta, tror vi, är en värdefull kunskap som studenterna kommer att ha nytta av efter sin utbildning. Mot bakgrund av det tror vi också att det ligger ett arbetslivsförberedande värde i att studenterna får söka sina praktikplatser själva.

Utifrån de två första årens erfarenhet har studenterna varit mycket framgångsrika i att få praktikplatser. Bland de organisationer som tagit emot praktikanter återfinns t ex FN, franska och mexikanska ambassaden, svenska ambassader på olika håll i världen, UD, Näringsdepartementet, Socialdepartementet, Riksdagens utredningstjänst, Institutet för framtidsstudier och Migrationsverket. Detta ger, tror vi, en god bild av våra avnämarmarknader liksom av den arbetsmarknad som är inom räckhåll för våra studenter. För varje år skapar också institutionen ett allt större nätverk genom den kontakt som skapas med de arbetsplatser där våra studenter gör praktik. På sikt tror vi att detta underlättar för våra kommande studenter att finna praktikplats.

Studenter

I genomsnitt går 200 studenter varje år på masterutbildningens två program: C:a 150 studenter läser på masterprogrammet i statsvetenskap och c:a 50 studenter på det internationella masterprogrammet. Söktrycket till Masterprogram i statsvetenskap har varit högt alltsedan den första antagningsomgången 2007, även om vi inte når upp till det antal sökande som tidigare sökte den ettåriga magisterutbildningen (140-160 studenter per år). Antalet sökande har de två senaste åren varit 104 (2009, då 76 personer antogs) och 86 (2010, då 72 personer antogs). Detta stabila söktryck har medfört att vi hittills har fyllt platserna i utbildningen. Till den internationella mastern är söktrycket betydligt högre. 2009 var antalet sökande 444 (24 antogs) och 2010 742 (29 antogs).

Könsfördelningen bland studenterna är relativt jämn med en något större andel kvinnliga studerande (ca 54 procent) på det svenskspråkiga masterprogrammet och en något större andel män (ca 54 procent) på det internationella programmet. Värt att notera är att det svenskspråkiga masterprogrammet lockar många sökande från andra statsvetenskapliga institutioner i landet, något vi tror är en följd av att vi har en renodlad statsvetenskaplig master samt av att studenterna ges goda möjligheter till fördjupning inom ett specifikt område. På det internationella programmet kommer 12 studenter av dem som antogs 2010 från länder utanför EU, 5 från andra EU-länder än Sverige samt från EES-länder, och 12 från Sverige.

Organisationen på det internationella masterprogrammet ger många positiva synergieffekter och harmonierar väl med institutionens målsättningar för olika typer av studentutbyte och internationalisering. Även det "svenskspråkiga" masterprogrammet har stora engelskspråkiga inslag, framför allt på tema- och metodkurserna. Studenterna på det internationella masterprogrammet läser dessa engelskspråkiga kurser tillsammans med studenterna på det svenskspråkiga programmet, vilket erbjuder goda möjligheter till kontakt mellan studenterna på de olika programmen. Detta bidrar till en internationalisering av masterutbildningen som helhet samtidigt som det bidrar till en kvalitetshöjning av det svenskspråkiga programmet då söktryck och genomströmning är något högre på det internationella programmet. Vidare erbjuder det internationella masterprogrammet en möjlighet för ungdomar med utländsk bakgrund i Sverige att läsa hela sin utbildning på engelska samt att få en examen från ett engelskspråkigt masterprogram. Erfarenhet från vår engelskspråkiga utbildning på grundnivå indikerar att detta positivt påverkar den etniska mångfalden bland studenter.

Samverkan och nätverk

Givet att institutionen har en renodlad statsvetenskaplig masterutbildning är vår samverkan med andra institutioner inom samhällsvetenskapliga fakulteten, eller med andra högskolor/universitet, begränsad om än inte obefintlig. Inom exempelvis inriktningen Offentlig politik och organisation finns betydande inslag av samarbete med andra institutioner kring kurserna på inriktningen (framför allt med företagsekonomiska institutionen, socialantropologiska institutionen och med sociologiska institutionen), inriktningen Internationell politik har på lärarsidan ett samarbete med Försvarshögskolan och inom inriktningen Politik och ekonomi finns ett samarbete med sociologiska institutionen. Ett mer institutionaliserat samarbete med ett isländskt universitet är under utveckling, där temakurser från inriktningen Politik och kön ska ingå.

I detta sammanhang är det också värt att notera den samverkan med det omgivande samhället som finns i fråga om specifika kurser inom inriktningen Offentlig politik och organisation. Upplägget och genomförandet av kursen *Utvärdering i praktiken* (7,5 hp), för att nämna ett exempel, görs i nära samarbete mellan den kursansvarige och professionella utvärderare inom olika politikområden.